

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania B. K.
od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych w Warszawie
o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15
listopada 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 26 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1600/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 26 października 2022 r. oddalił apelację odwołującej się B. K. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 21 czerwca 2021 r. oddalającego jej odwołania od dwóch decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie (dalej jako organ emerytalny) z dnia 4 sierpnia 2017 r., z których pierwsza ponownie ustalała wysokość emerytury policyjnej odwołującej się przez obniżenie jej wysokości z powodu służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 30 czerwca 1971 r. do dnia 30 września 1983 r. do kwoty 1.228,05 zł (po potrąceniach), a druga ponownie ustalała wysokość renty inwalidzkiej na kwotę 1.000 zł (pkt I) oraz zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę

480 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt II).

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że pracując w okresie do dnia 1 kwietnia 1967 r. do dnia 15 marca 1990 r. w wydziałach i biurach paszportowych różnego szczebla komend Milicji Obywatelskiej odwołująca się pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm., dalej ustawa zaopatrzeniowa). Odwołująca się otrzymywała pochwały przełożonych, którzy w opiniach o niej stwierdzili m.in., że „w okresie wzmożonej walki politycznej i podczas trwania stanu wojennego przejawiała zaangażowaną postawę i dyspozycyjność”, „obowiązki pełniła na odcinku operacyjnego rozpoznania obywateli przebywających w krajach kapitalistycznych na paszportach konsularnych. Cechowała ją dociekliwość i sumienność w wykonywaniu powierzonych zadań”. Odwołująca się pobierała na stanowiskach operacyjnych dodatek operacyjny, w pierwszych miesiącach stanu wojennego awansowała na stanowisko referenta techniki operacyjnej z dodatkiem specjalnym i nie była to zmiana jedynie formalna, lecz wiązała się z faktyczną zmianą zakresu wykonywanych czynności. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że odwołująca się nie została poddana weryfikacji, ponieważ od marca 1990 r. nie pełniła już służby na rzecz niepodległego Państwa Polskiego, bowiem od razu zaczęła pobierać uprzywilejowane co do wysokości w stosunku do innych obywateli RP wysokie świadczenie emerytalne.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołująca się w całości zaskarżyła skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku, jak i wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 15c ust. 1 w związku z art. 13b ust. 1 pkt 5b i art. 22a ust. 1 w związku z art. 13b ust. 1 pkt 5b ustawy zaopatrzeniowej, przez ich niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy z ustalonych okoliczności faktycznych nie wynika, jakoby w związku z pełnionymi obowiązkami służbowymi naruszała ona podstawowe prawa i wolności człowieka, a także wypełniała zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze, o których mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5b tej ustawy, przez co brak jest podstaw dla uznania, że pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a tym samym nie zachodziły podstawy dla zastosowania wskazanych przepisów;

2) art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, przez ich niezastosowanie i niezmiennienie wyroku Sądu Okręgowego, przez co pozostał w obrocie prawnym wyrok wydany na podstawie przepisów ustawy zaopatrzeniowej sprzecznych z rzeczoną normą wyższego rzędu, z uwagi na definicję „służby na rzecz totalitarnego państwa,” określoną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o którą przyjmuje się winę zbiorową wszystkich funkcjonariuszy, bez jednoczesnego zbadania indywidualnej winy i popełnionych czynów, co jednocześnie wiąże się z naruszeniem godności skarżącej przez krzywdzące i bezpodstawne przypisanie jej służby na rzecz totalitarnego państwa w związku z miejscem jej pracy;

3) art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 17 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, przez ich niezastosowanie i niezmiennienie wyroku Sądu Okręgowego wydanego na podstawie przepisów ustawy zaopatrzeniowej, które są sprzeczne z rzeczonymi normami wyższego rzędu z uwagi na naruszenie przez te przepisy zasady ochrony własności (w tym praw emerytalnych) wyrażające się w arbitralnym obniżeniu emerytury i renty funkcjonariuszy do nieakceptowalnego poziomu z perspektywy wydatków związanych z kosztami codziennego utrzymania, czego nie sposób uzasadnić dążeniem do jakiegokolwiek słusznego celu leżącego w interesie publicznym;

4) art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 14 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, przez ich

niezastosowanie i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego wydanego na podstawie wskazanych powyżej przepisów ustawy zaopatrzeniowej, które są sprzeczne z przywołanymi normami wyższego rzędu, w związku z naruszeniem przez wskazane przepisy zasady równości przez normatywne zakwalifikowanie okresu pełnienia służby jako okresu w istocie nieskładkowego wyłącznie z uwagi na miejsce zatrudnienia, co stanowi praktykę dyskryminującą, opartą o odpowiedzialność zbiorową, a nie indywidualne przewinienia ubezpieczonego;

5) art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowiek i Podstawowych Wolności, art. 45 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, przez wydanie wyroku przez Sąd, który ze względu na sposób wyłonienia nie spełniał warunku niezależności i bezstronności, bowiem w składzie sądu orzekającego w drugiej instancji brała udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. Nr 3, dalej jako nowelizacja ustawy o KRS), co stanowi o zaistnieniu przesłanki nieważności postępowania przewidzianej w art. 379 pkt 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej „przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione tym, że zarówno wyrok Sądu Okręgowego, jak i następnie wyrok Sądu Apelacyjnego oddalający apelację, uchybiają prawu materialnemu przez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy ustalone w toku całego postępowania okoliczności faktyczne nie udowadniają, aby w związku z pełnionymi obowiązkami zawodowymi skarżąca pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, co czyni całkowicie bezpodstawnym zastosowanie wskazanych przepisów ustawy zaopatrzeniowej, a jednocześnie przemawia za uznaniem niniejszej skargi kasacyjnej jako oczywiście zasadnej. Ponadto w związku postawionym zarzutem naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sądu przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej jest również uzasadnione nieważnością postępowania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogranicza się jedynie do hasłowego wskazania przesłanek „przedsądu” wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., tj. nieważności postępowania (z uwagi na brak niezawisłości i bezstronności sądu) i oczywistej zasadności skargi, przy czym argumentacja mająca przemawiać za ich rzeczywistym występowaniem sprowadza się do ogólnikowej opinii skarżącej, że „orzeczenia Sądów orzekających w sprawie uchybiają prawu materialnemu przez jego niewłaściwe zastosowanie”, a rzekome zarzuty „uchybień prawa” skarżąca sformułowała w odniesieniu do własnej autorskiej oceny stanu faktycznego sprawy, wedle której pełnione przez nią obowiązki zawodowe nie stanowiły pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa”.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że jeśli chodzi o przesłankę „przedsądu” z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. to zarzut nieważności postępowania ma swoje znaczenie, gdy osadzany jest w konkretnym przepisie określającym nieważność postępowania i w określonej podstawie faktycznej nieważności. Choć nieważność postępowania Sąd Najwyższy ma na uwadze z urzędu art. 398¹³ § 1 k.p.c., to jednak na etapie „przedsądu” wymaga się od skarżącego wskazania konkretnej podstawy prawnej i

przyczyny nieważności opisanej w art. 379 k.p.c. Nie ma podstaw do zastępowania strony w tym obowiązku. Dopiero prawidłowe określenie nieważności postępowania pozwala ocenić, czy zarzut jest uprawniony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2019 r., III UK 131/18, LEX nr 2615826). Tymczasem we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca w ogóle nie odwołuje się do art. 379 k.p.c., dopiero w uzasadnieniu podstaw skargi nawiązuje do art. 379 pkt 4 k.p.c., wskazując, iż w składzie sądu orzekającego w drugiej instancji brała udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami nowelizacji ustawy o KRS. W uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95), Sąd Najwyższy przypomniał, że ocena co do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana po dniu 23 stycznia 2020 r. na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami nowelizacji ustawy o KRS z dnia 8 grudnia 2017 r. wymaga prowadzenia ustaleń według kryteriów określonych w uzasadnieniu uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020 nr 4, poz. 34), czy wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Samo powołanie sędziego sądu powszechnego na wniosek aktualnie funkcjonującej Krajowej Rady Sądownictwa nie jest okolicznością, która samodzielnie może prowadzić do przyjęcia, że postępowanie z udziałem takiego sędziego jest dotknięte nieważnością w rozumieniu art. 379 § 4 k.p.c. Skarżąca nie przedstawiła natomiast okoliczności, które poza powołaniem sędziego orzekającego w składzie rozpoznającym sprawę w drugiej instancji przez Krajową Radę Sądownictwa po zmianach ustawowych, o których mowa w uchwale BSA I-4110-1/20, mogłyby prowadzić do stwierdzenia, że przy orzekaniu w niniejszej sprawie doszło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6

ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2022 r., I USKP 119/21, OSNP 2023 nr 6, poz. 69; z dnia 10 stycznia 2023 r., I PSKP 25/22, LEX nr 3457827; z dnia 17 stycznia 2023 r., II PSKP 73/22, OSNP 2023 nr 9, poz. 95). Nie wskazuje w szczególności żadnych okoliczności dotyczących SSA J. S., które prowadziłyby do stwierdzenia przez Sąd Najwyższy zarzucanej przez skarżącą nieważności postępowania w sprawie.

Jeśli zaś chodzi o przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007) i uzasadniające jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, LEX nr 2375942; z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531 i orzeczenia tam powołane). Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 15 maja 2018 r., II CSK 2/2018, LEX nr 2497594). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiste naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN

15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860; z dnia 18 maja 2018 r., V CSK 654/17, LEX nr 2500530).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałyby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na „pierwszy rzut oka”. W uzasadnieniu wniosku skarżąca nie powołała bowiem przepisów prawa, które zostały jej zdaniem w ewidentny sposób naruszone i w naruszeniu których upatruje oczywistej zasadności skargi. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W uzasadnieniu wniosku brakuje natomiast odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, którą skarżąca wykazałby walor oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Nie jest w tym zakresie wystarczające samo odesłanie do podstaw skargi i ich uzasadnienia i przedstawienie alternatywnej oceny materiału zebranego w sprawie.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[ms]

